

KOVÁCS ESZTER KATALIN

A vépi templom építéstörténete az Erdődy család kegyuraságának tükrében¹

Az egyházi intézmények története – főleg a korai időszakban – a püspöki látogatásokból rajzolható fel. A vépi templomról és plébániáról az első 1674-ből származik, Tormássy Péter vasvári prépost látogatását rögzítette. Ez a vizitáció Pécsen maradt fenn, viszonylag szűkszavúan fogalmaz.² A következők az 1697. évi Kazó István kárpornaki apáté, valamint Scacchi Ferenc vasvári főesperes 1713. évi látogatása, amely Vép esetében a helyi plébánián található. Majd ezt követte az 1756-ban Batthyány József szombathelyi prépostnak, 1780-ban Szily János Szombathely első püspökének, 1815-ben Somogyi Lipót püspöknek, s végül Bölle András püspök vizitációja. Ez utóbbi Vépen 1841-ben már magyar nyelven íródott. 1896-ban készült el gróf Erdődy Tamás Vép-Bakófyai hitbizományi uradalma kegyurasága alatt álló vépi latin szertartású katolikus plébánia jövedelmeinek és kiadásainak összeírása.

A Szombathelyi Egyházmegye megalakulását követően, 1777-től néhány évente a plébániák legfontosabb adatait közzétették az egyházi schematizmusokban.

A vépi plébánia egyházi igazgatása

A vépi plébánia a szombathelyi püspökség megalakításáig egyházi szempontból

- 1 Ezúton is köszönöm Németh Tamás atyának, vépi esperes-plébános úrnak, hogy a vépi plébánia irattárát áttekinthettem. Köszönöm Feiszt Györgynek, Inzsöl Richárdnak, Kisfalviné dr. Cselenkó Borbálának, dr. Kóta Péternek, dr. Pál Ferencnek és Rétfalvi Balázsnak a kutatásban nyújtott segítséget.
- 2 Átiratban megtalálható a Szombathelyi Egyházmegyei Levéltárban.

a Győri Püspökség alá tartozott.³ Jelenleg a Szombathelyi Egyházmegyében található, a Szombathelyi Esperesi kerületben, latin szertartású.⁴ István Vilmos 1902. február 16-i püspöki beiktatása utáni reform során a Szombathelyi Esperesi kerület három részre bomlott. Vép az Alsó kerülethez került.⁵ A templomnak leányegyháza nem volt.⁶ Ma filiája Bozzai, Pecöl, Kenéz és Megyehíd.⁷

A plébániát a monyorókeréki Erdődy család alapította, ők voltak a templom kegyurai is.⁸ A kegyuraság intézményével bővebben nem kívánunk foglalkozni, csupán a fogalom rövid magyarázatát adjuk.⁹ A Magyar Katolikus Lexikon meghatározása szerint a „kegyuraság, kegyúri jog (lat.

- 3 Szombathelyi Egyházmegyei Levéltár (továbbiakban: SZEL) Canonica visitatio, Vép, 1674. június 28.
- 4 Vépi Plébániái Irattár (továbbiakban: VPI) gróf Erdődy Tamás Vép-Bakófyai hitbizományi uradalma kegyurasága alatt álló vépi latin szertartású katolikus plébánia jövedelmeinek és kiadásainak összeírása, 1896.
- 5 Pál Ferenc: A szombathelyi egyházmegye a dualista államban. Szülőföld Könyvkiadó, 2018. (továbbiakban: Pál, 2018.) 31. p.
- 6 Az összes canonica visitatio kiemeli, hogy a templomnak nincs filiája.
- 7 <https://www.martinus.hu/nev-es-cimtar/plebania/18/vep-urunk-szinevaltozasa-plebania> Megtekintve: 2024. január 11.
- 8 SZEL Visitatio Canonica Parochia Vépiensis, 1756. október 13.
- 9 A kegyurasággal a Vasi Szemle 2023. évi 3. számában Inzsöl Richárd foglalkozott Festetics (II.) György kegyúri tevékenységének ismertetésekor. Mellette dr. Pál Ferenc 2018-ban, a szombathelyi egyházmegye dualizmuskori történetéről megjelent kötete egyházi jogi szempontból bővebb képet ad az intézményről. Inzsöl Richárd: Festetics (II.) György, a kegyúr. = Vasi Szemle (továbbiakban: VSZ), 2023. 3. sz. 292–301. p.; Pál, 2018. 32–33. p.

ius patronatus) bizonyos személyeknek vagy személyek csoportjainak az egyházi hatóság által adott kiváltsága, mely főként valamely egyházi hivatal viselője kijelölésében való részvételre vonatkozik, és templom karbantartásának, illetve felújításának kötelezettségével, valamint más terhekkel járhat”.¹⁰ Az egyházi jogokat, kiváltságokat és kötelemeket egyházi joghatósággal nem bíró természetes vagy jogi személyek bírták az egyházi javadalmakban.¹¹

Vépen a kegyúri tisztség a familián belül öröklődött. III. Sándor végrendelete értelmében a vépi vár és a plébánia kegyurasága öccséhez, Erdődy Jánoshoz (1733–1806) kerül.¹² A rendelkezésre álló források alapján a plébánia kegyurái 1674–1947 között az alábbiak voltak:¹³

- 10 Magyar Katolikus Lexikon, VI. kötet. Budapest, Szent István Társulat, 2001. 438. p.
- 11 Magyar Sion. Szerk.: Dr. Kereszty Viktor – Dr. Prohászka Ottokár – Dr. Walter Gyula. Esztergom, 1898. (továbbiakban: Magyar Sion, 1898.) 191. p.
- 12 SZEL Acta Cancellariae (továbbiakban: AC) Vép, gróf Erdődy Sándor végrendelete, 1794. július 18.
- 13 SZEL Canonica visitatio, Vép, 1674. június 28.; SZEL Visitatio Canonica Parochia Vépiensie, 1756. október 13.; SZEL Canonica Visitatio Parochia Wépp, 1780. május 27. 262. p.; Catalogus cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCXIII. Sabariae, 1813. (továbbiakban: Schematismus, 1813.) 14. p.; SZEL Canonica Visitatio Parochiae Oppidi Vép, 1815. szeptember 29. 183. p.; Catalogus cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCIV. Sabariae, 1814. (továbbiakban: Schematismus, 1814.) 16. p.; Catalogus cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCV. Sabariae, 1815. (továbbiakban: Schematismus, 1815.) 17. p.; Catalogus cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCVI. Sabariae, 1816. (továbbiakban: Schematismus, 1816.) 17. p.; Catalogus cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCVII. Sabariae, 1817. (továbbiakban: Schematismus, 1817.) 14. p.; Catalogus cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCIX. Sabariae, 1819. (továbbiakban: Schematismus, 1819.) 22. p.; Catalogus cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCX. Sabariae, 1820. (továbbiakban: Schematismus, 1820.) 23. p.; Catalogus cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCXI. Sabariae, 1821. (továbbiakban: Schematismus, 1821.) 22. p.; Catalogus cleri Diocensis

Időszak	Kegyúr neve (Vép)
1674	Erdődy (II.) Sándor (1670–1727)
1756	özvegy Erdődy (I.) Lászlóné Illésházy Anna Mária (1694–1765)
1780	Erdődy (III.) Sándor (1726–1793)
1813	Erdődy (V.) Zsigmond (1775–1813) és (III.) Ferenc (1773–1815)
1815	Erdődy (V.) Zsigmond
1814–1834	Erdődy család
1836–1837	özvegy Erdődy (V.) Zsigmondné Festetics Mária (1774–1837)
1839–1880	Erdődy (V.) Sándor (1802–1881)
1882–1903	Erdődy (IV.) Ferenc (1830–1906)
1906–1940	Erdődy (VI.) Sándor (1865–1940)
1943–1947	Erdődy (VII.) Ferenc (1901–1983)

Sabariensis pro anno MDCCCXXII. Sabariae, 1822. (továbbiakban: Schematismus, 1822.) 22. p.; Catalogus cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCXXIII. Sabariae, 1823. (továbbiakban: Schematismus, 1823.) 22. p.; Catalogus cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCXXIV. Sabariae, 1824. (továbbiakban: Schematismus, 1824.) 22. p.; Catalogus cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCXXV. Sabariae, 1825. (továbbiakban: Schematismus, 1825.) 23. p.; Catalogus cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCXXVI. Sabariae, 1826. (továbbiakban: Schematismus, 1826.) 23. p.; Catalogus cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCXXVII. Sabariae, 1827. (továbbiakban: Schematismus, 1827.) 24. p.; Catalogus cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCXXVIII. Sabariae, 1828. (továbbiakban: Schematismus, 1828.) 26. p.; Schematismus venerabilis cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCXXIX. Sabariae, 1829. (továbbiakban: Schematismus, 1829.) 40. p.; Schematismus venerabilis cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCXXX. Sabariae, 1830. (továbbiakban: Schematismus, 1830.) 43. p.; Schematismus venerabilis

cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCXXXII. Sabariae, 1832. (továbbiakban: Schematismus, 1832.) 26. p.; Schematismus venerabilis cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCXXXIV. Sabariae, 1834. (továbbiakban: Schematismus, 1834.) 25. p.; Schematismus venerabilis cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCXXXVI. Sabariae, 1836. (továbbiakban: Schematismus, 1836.) 25. p.; Schematismus venerabilis cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCXXXVII. Pestini, 1837. (továbbiakban: Schematismus, 1837.) 27. p.; Schematismus venerabilis cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCXXXIX. Ginsii, 1839. (továbbiakban: Schematismus, 1839.) 28. p.; Schematismus venerabilis cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCILI. Ginsii, 1841. (továbbiakban: Schematismus, 1841.) 25. p.; SZEL A vépi plébániának törvényes egyházlátogatása, 1841. május 24. 1. §; Schematismus venerabilis cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCILIV. Sabariae, 1844. (továbbiakban: Schematismus, 1844.) 24. p.; Schematismus venerabilis cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCILVI. Sabariae, 1846. (továbbiakban: Schematismus, 1846.) 18. p.; Schematismus venerabilis cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCILVIII. Sabariae, 1848. (továbbiakban: Schematismus, 1848.) 26. p.; Schematismus venerabilis cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCL. Sabariae, 1850. (továbbiakban: Schematismus, 1850.) 26. p.; Schematismus venerabilis cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCLII. Sabariae, 1852. (továbbiakban: Schematismus, 1852.) 26. p.; Schematismus venerabilis cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCLIII. Sabariae, 1853. (továbbiakban: Schematismus, 1853.) 26. p.; Schematismus venerabilis cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCLIV. Sabariae, 1854. (továbbiakban: Schematismus, 1854.) 25. p.; Schematismus venerabilis cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCLVI. Sabariae, 1856. (továbbiakban: Schematismus, 1856.) 16-17. p.; Schematismus venerabilis cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCLVII. Sabariae, 1857. (továbbiakban: Schematismus, 1857.) 15. p.; Schematismus venerabilis cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCLVIII. Sabariae, 1858. (továbbiakban: Schematismus, 1858.) 15. p.; Schematismus venerabilis cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCLIX. Sabariae, 1859. (továbbiakban: Schematismus, 1859.) 25-26. p.; Schematismus venerabilis cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCLXI. Sabariae, 1861. (továbbiakban: Schematismus, 1861.) 13. p.; Schematismus venerabilis cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCLXII. Sabariae, 1862. (továbbiakban: Schematismus, 1862.) 13. p.; Schematismus venerabilis cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCLXIII. Sabariae, 1863. (továbbiakban: Schematismus 1863.) 12. p.; Schematismus venerabilis cleri Diocensis Sabariensis

pro anno MDCCCLXIV. Sabariae, 1864. (továbbiakban: Schematismus, 1864.) 12. p.; Schematismus venerabilis cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCLXVI. Sabariae, 1866. (továbbiakban: Schematismus, 1866.) 12. p.; A Szombathelyi Püspöki megye papságának névtára 1871. Szombathely, 1871. (továbbiakban: Schematismus, 1871.) 22. p.; A Szombathelyi Püspöki megye papságának névtára 1876. Szombathely, 1876. (továbbiakban: Schematismus, 1876.) 6-7. p.; A Szombathelyi Püspöki megye papságának névtára 1878. Szombathely, 1878. (továbbiakban: Schematismus, 1878.) 6-7. p.; A Szombathelyi Püspöki megye papságának névtára 1880. Szombathely, 1880. (továbbiakban: Schematismus, 1880.) 7. p.; A Szombathelyi Püspöki megye papságának névtára 1882. Szombathely, 1882. (továbbiakban: Schematismus, 1882.) 19. p.; A Szombathelyi Püspöki megye papságának névtára 1885. Szombathely, 1885. (továbbiakban: Schematismus, 1885.) 19. p.; A Szombathelyi Püspöki megye papságának névtára 1887. Szombathely, 1887. (továbbiakban: Schematismus, 1887.) 22. p.; A Szombathelyi Püspöki megye papságának névtára 1889. Szombathely, 1889. (továbbiakban: Schematismus, 1889.) 22. p.; A Szombathelyi Püspöki megye papságának névtára 1891. Szombathely, 1891. (továbbiakban: Schematismus, 1891.) 33. p.; A Szombathelyi Püspöki megye papságának névtára 1893. Szombathely, 1893. (továbbiakban: Schematismus, 1893.) 33. p.; A Szombathelyi Püspöki megye papságának névtára 1895. Szombathely, 1895. (továbbiakban: Schematismus, 1895.) 33. p.; A Szombathelyi Püspöki megye papságának névtára 1896. Szombathely, 1896. (továbbiakban: Schematismus, 1896.) 33. p.; A Szombathelyi Püspöki megye papságának névtára 1897. Szombathely, 1897. (továbbiakban: Schematismus, 1897.) 33. p.; A Szombathelyi Püspöki megye papságának névtára 1903. Szombathely, 1903. (továbbiakban: Schematismus, 1903.) 38. p.; A Szombathelyi Püspöki megye papságának névtára 1906. Szombathely, 1906. (továbbiakban: Schematismus, 1906.) 40. p.; Schematismuscleri Dioecensis Sabariensis pro anno Domini 1914. Sabariae, 1914. (továbbiakban: Schematismus, 1914.) 33. p.; Schematismuscleri Dioecensis Sabariensis pro anno Domini 1923. Sabariae, 1923. (továbbiakban: Schematismus, 1923.) 11. p.; Schematismuscleri Dioecensis Sabariensis pro anno Domini 1929. Sabariae, 1929. (továbbiakban: Schematismus, 1929.) 30. p.; Schematismuscleri Dioecensis Sabariensis pro anno Domini 1934. Sabariae, 1934. (továbbiakban: Schematismus, 1934.) 17. p.; Schematismuscleri Dioecensis Sabariensis pro anno Domini 1940. Sabariae, 1940. (továbbiakban: Schematismus, 1940.) 20. p.; Schematismuscleri Dioecensis Sabariensis pro anno Domini 1947. Sabariae, 1947. (továbbiakban: Schematismus, 1947.) 24. p.

A kegyurasággal járó jogok és kötelességek

A kegyúri jog a patrónus számára bizonyos jogokat biztosított, ugyanakkor bizonyos kötelezettségekkel is járt az egyház felé.¹⁴ Ezeket három csoportba sorolták: a tiszteletbeli, a hasznos és az egyéb jogok.¹⁵ Ez utóbbit Konek Sándor 19. századi egyházjogász két részre bontotta. Egyrészt ide tartozik a kegyúr talán legfontosabb joga, a kijelölési vagy bemutatási jog. Másrészt gyakorlatilag azokat a kötelezettségeket sorolta ide, amelyek az egyház fenntartásával járnak, valamint az egyház és javainak oltalmazása.¹⁶

A vépi templomban szolgáló plébánosok

A feljegyzések szerint Vépen 1298-ban István, 1424-ben Simon nevű plébános szolgált. 1680-ban ferenceseket, majd jezsuitákat találunk a településen.¹⁷ Az egyházi schematismusok alapján 1788-tól napjainkig az alábbi plébánosok szolgáltak a településen:¹⁸

1788–1793	Eölbei János (1759–1820)
1793–1818	Molnár János (1760–1818)
1818–1828	Márkus György Vince (1788–1833)
1828–1846	Tropp János (1796–1880)
1846–1853	Czigler József (1796–1868)
1853	Puli György (adm.)
1853–1854	Lippics Imre Károly (1818–1854)
1854	Tóth Imre (adm.)
1854–1904	Dr. Déghy István (1814–1906)
1904–1946	Óra Gyula (1867–1946)
1947–1993	Kovács Aladár (1910–1998)
1993–1999	Honti Imre (1931–2022)
1999– napjainkig	Németh Tamás

riensis pro anno MDCCCXII. Sabariae, 1812. 24. p.; Schematismus, 1813. 14. p.; Schematismus, 1814. 16. p.; Schematismus, 1815. 17. p.; Schematismus, 1816. 17. p.; Schematismus, 1817.; Schematismus, 1819. 22. p.; Schematismus, 1820. 23. p.; Schematismus, 1821. 22. p.; Schematismus, 1822. 22. p.; Schematismus, 1823. 22. p.; Schematismus, 1824. 22. p.; Schematismus, 1825. 23. p.; Schematismus, 1826. 23. p.; Schematismus, 1827. 24. p.; Schematismus, 1828. 26. p.; Schematismus, 1829. 40. p.; Schematismus 1830. 43. p.; Schematismus 1832. 26. p.; Schematismus 1834. 25. p.; Schematismus 1836. 25. p.; Schematismus, 1837. 27. p.; Schematismus, 1839. 28. p.; Schematismus, 1841. 25. p.; Schematismus, 1844. 24. p.; Schematismus, 1846. 18. p.; Schematismus, 1848. 26. p.; Schematismus, 1850. 26. p.; Schematismus, 1852. 26. p.; Schematismus, 1853. 26. p.; Schematismus, 1854. 25. p.; Schematismus, 1856.16-17. p.; Schematismus, 1857. 15. p.; Schematismus, 1858. 15. p.; Schematismus, 1859. 25-26. p.; Schematismus, 1861. 13. p.; Schematismus, 1862. 13. p.; Schematismus, 1863. 12. p.; Schematismus, 1864. 12. p.; Schematismus, 1866. 12. p.; Schematismus, 1871. 22. p.; Schematismus, 1876. 6–7. p.; Schematismus, 1878. 6–7. p.; Schematismus, 1880. 7. p.; Schematismus, 1882. 19. p.; Schematismus, 1885. 19. p.; Schematismus, 1887. 22. p.; Schematismus, 1889. 22. p. 33. p.; Schematismus, 1891. 33. p.; Schematismus, 1893. 33. p.; Schematismus, 1895. 33. p.; Schematismus, 1896. 33. p.; Schematismus, 1897. 33. p.; Schematismus, 1903. 38. p.; Schematismus, 1906. 40. p.; Schematismus, 1914. 33. p.; Schematismus, 1923. 11. p.; Schematismus, 1929. 30. p.; Schematismus, 1934. 17. p.; Schematismus, 1940. 20. p.; Schematismus, 1947. 24. p., <https://www.martinus.hu/nev-es-cimtar/plebaniak/18/vep-urunk-szinevaltozasa-plebania> Megtekintve: 2024. január 11.

14 Eötvös Károly Lajos: Az egyházi közigazgatás kézikönyve. I. kötet. Budapest, 1889. 402. p.

15 Magyar Sion, 1898. 204. p.

16 Konek Sándor: Egyházjogtan kézikönyve. Budapest, Franklin Társulat, 1894. (továbbiakban: Konek, 1894.) 194. p., Magyar Sion, 1898. 207–208. p.

17 A Szombathelyi Egyházmegye névtára 1972. Szombathely, 1972. (továbbiakban: Schematismus, 1972.) 54. p.

18 Catalogus cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCXCIII. Sabariae, 1793. 19. p.; Catalogus cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCII. Sabariae, 1802. 19. p.; Catalogus cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCIV. Sabariae, 1805. 10. p.; Catalogus cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCVIII. Sabariae, 1808. 22. p.; Catalogus cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCX. Sabariae, 1810. 22. p.; Catalogus cleri Diocensis Sabariensis pro anno MDCCCXI. Sopronii, 1811.22. p.; Catalogus cleri Diocensis Saba-

A vépi templom építéstörténete

A kegyúr egyházfenntartó kötelezettsége a gondoskodás az egyház és a hozzá tartozó épületek karbantartásáról, javításáról, esetenként újbóli felépítéséről, bővítéséről.¹⁹ Ezt a feladatot a vépi templom példáján keresztül szemléltetjük. A könnyebb nyomon követés miatt azonban az egész építéstörténetet bemutatjuk, nem csak a kegyúr által tett felajánlásokat.

Az első templom

A templomot a város régi, keleti részén katolikusok emelték, körülötte helyezkedett el a temető részben fallal, részben fakerítéssel körülvéve. A Szent András apostol tiszteletére felszentelt templom kőpadlós, közepesen magas téglapüvel volt, fazsindelyes tetővel.²⁰ Eredete a középkorra nyúlik vissza, de a mezőváros plébániája egy ideig protestáns lett. 1680-ban ferencesek, majd jezsuiták tevékenykedtek a településen.²¹ Bár 1896-ban gróf Erdődy Tamás Vép-Bakófi hitbizományi uradalma kegyurasága alatt álló vépi latin szertartású katolikus plébánia jövedelmeinek és kiadásainak összeírásakor a plébánia keletkezési körülményeit bizonytalannak jelölték meg, a régi plébánia helyreállítását 1689-re datálták.²²

A vépi Szent András-templomnak két tornya volt, mindkettőben haranggal. Kórusa, szószéke és a székek fából készültek.²³

19 Konek, 1894. 194. p.

20 SZEL Visitatio ecclesiae parochialis in oppido Vép, 1697. október 16.

21 Schematismus, 1972. 54. p.

22 VPI gróf Erdődy Tamás Vép-Bakófi hitbizományi uradalma kegyurasága alatt álló vépi latin szertartású katolikus plébánia jövedelmeinek és kiadásainak összeírása, 1896.

23 SZEL Canonica visitatio, Vép, 1674. június 28., SZEL Visitatio ecclesiae parochialis in oppido Vép, 1697. október 16.

Hossza 11 és fél öl, szélessége 4 és fél öl.²⁴ A templomot már 1674-ben romosnak írták le, amellyel alig törődtek.²⁵ 1697-ben is arról számoltak be, hogy a tető az esőt átéreszti.²⁶ Emiatt a 18. század első felében több ízben is javításon esett át. Vende Aladár 1898-as leírása szerint a templom 1728-ban épült.²⁷ Ekkor azonban minden bizonytalannal egy kisebb renoválásról lehetett csak szó, mert 1731-ben a templom összeírásakor megjegyzi, hogy a felújítása sürgős lenne.²⁸ Nem is váratott sokat magára: 1734-ben renoválták.²⁹ Mindkét alkalommal a Szent András tiszteletére szentelt templom tetejét és sekrestyéjét javították, hiszen a falai és a boltozata továbbra is romos állapotban volt.³⁰ Az épület tetőzetének helyreállításával részben a falak további romlását is szertették volna megállítani.

Új titulus, megújult templom

Feltehetően az 1734. évi tatarozással egyidejűleg a titulus is változott, hiszen 1748-ban a templom leírásakor már Jézus Krisztus dicsőséges színváltozása a titulus.³¹ Az apostolok névsorában második he-

24 SZEL Conscriptionis ecclesiae quam parochia oppidi Vepiend, 1731. május 5. Bécsi öllel számolva 1 bécsi öl = 1,896 m, azaz hossza kb. 21,8 m, szélessége kb. 8,5 m.

25 SZEL Canonica visitatio, Vép, 1674. június 28.

26 SZEL Visitatio ecclesiae parochialis in oppido Vép, 1697. október 16.

27 Magyarország vármegyei és városai. Vas vármegye. Szerk.: Sziklay János – Borovszky Samu. Budapest, 1898. (továbbiakban: Borovszky, 1898.) 115. p.

28 SZEL Conscriptionis ecclesiae quam parochia oppidi Vepiend, 1731. május 5.

29 Schematismus, 1972. 54. p.

30 Lővei Pál – Ivicsics Péter: Vép, római katolikus templom. = Harler Miklós (szerk.): Vas megye műemlékeinek töredékei 2. Magyarszecsőd–Zseny. Budapest, 2002. (továbbiakban: Lővei–Ivicsics, 2002.) 567. p.

31 SZEL Conscripio ecclesiae oppidi Vép, 1748. március 12.

lyen szereplő András Péter testvére és Keresztelő János tanítványa volt. Ő volt az, aki a Messiás megtalálását hírül vitte a többi apostolnak.³² Hogy a titulusváltásra miért került sor, kérdéses. Előfordulhat, hogy a november 30-i ünnepnap kedvezőtlen volt az adventi kisböjt miatt. Az 1697. évi vizitáció szerint búcsúnapját nem is tartották.³³ Esetleg egy „katolikusabb”, nem túl gyakori búcsúnapot szerettek volna. A vépi templom búcsúnapját 1834-től az augusztus 6-i ünnepnapot követő vasárnap tartották meg. Így teszik ezt ma is a vépi hívek.

1755-ben a templomhoz délről új sekrestyét építettek, amelyhez özvegy Erdődy Lászlóné Illésházy Anna Mária hatezer téglával járult hozzá. A templomnak nyugat felé két tornya volt kőből, rajta vaskeresztekkel. A tetőt zsinidely fedte, a szentélyt viszont cserepeztek. A templom szűknek bizonyulhatott, mert a templom elejénél lécből bővítettek a férőhely növelésére.³⁴

Az ismételt felújításra az 1770-es évek első felében került sor. Szily János 1780. május 27-én tett látogatása alkalmával lejegyezték, hogy a vizitációt megelőzően hat-hét évvel történt ez. A vizitáció a „renovata” szót használja, ami „felújít” mellett „megújít” jelentéssel is bír.³⁵ A korábbi két torony helyére ekkor építettek egyet, az alapot megerősítették, valamint cseréptetőt kapott a kegyúr támogatásával.³⁶ A későbbi szakirodalomban valószínű emiatt szerepel az 1774. esztendő az átalakítás idejének,³⁷ azonban

a pontos dátumra vonatkozóan nem áll rendelkezésre más forrásunk. Az évtized első felében történt átépítést bizonyíthatja Vép mezőváros első fennmaradt pecsétlenyomata is. Feiszt György kutatása alapján a pecsét közepében egy kétkeresztes toronnyal ellátott templomépület látszik, a torony két oldalán az 1775 évszám látható,³⁸ vagyis ezt megelőzően kellett történnie.

A templom 1756-ban még csak megáldva volt.³⁹ A felszentelést Szily János püspök végezte el 1788-ban. A 19. századi *canonica visitatiók* szerint 6–800 fő befogadására alkalmas. 1815-ben a templom környéke, ahol a sekrestye is állt, kőfallal volt körbekerítve.⁴⁰

Az újabb átalakítást valószínűleg ismételtelen a helyhiány hozta magával. Hiszen a hívek száma, akárcsak maga a település, folyamatosan nőtt 1697 és 1896 között.⁴¹

A templomot 1848–1849-ben restaurálták és megnagyobbították, amellyel kialakult a mai formája.⁴² Ekkor épült meg a kereszthajó.⁴³ Méretei egy 1969. évi jelen-

32 <https://lexikon.katolikus.hu/A/Andr%C3%A1s.html>
Megtekintve: 2024. január 12.

33 SZEL *Visitatio ecclesiae parochialis in oppido Vép*, 1697. október 16.

34 SZEL *Visitatio Canonica Parochia Vépensis*, 1756. október 13.

35 *renovo, renovare, renovavi, renovatus* = felújít, megújít (latin)

36 SZEL *Canonica Visitatio Parochia Wépp*, 1780. május 27.

37 Schematismus, 1972. 54. p.

38 Magyar Nemzeti Levéltár Vas Vármegyei Levéltára (továbbiakban: MNL VaVL) XV.28. Vas Vármegyei Levéltár pecsétlenyomat-gyűjteménye. (továbbiakban: XV.28.) Községi címerek dokumentációi, Vép.

39 SZEL *Visitatio Canonica Parochia Vépensis*, 1756. október 13.

40 SZEL *Canonica Visitatio Parochiae Oppidi Vép*, 1815. szeptember 29. 184. p.; SZEL A vépi plébániának törvényes egyházlátogatása, 1841. május 24. 3-§

41 SZEL *Visitatio ecclesiae parochialis in oppido Vép*, 1697. október 16.; SZEL *Visitatio Canonica Parochia Vépensis*, 1756. október 13.; SZEL *Canonica Visitatio Parochia Wépp*, 1780. május 27.; SZEL *Canonica Visitatio Parochiae Oppidi Vép*, 1815. szeptember 29. 183. p.; SZEL A vépi plébániának törvényes egyházlátogatása, 1841. május 24.1. §; VPI gróf Erdődy Tamás Vép-Bakófi hitbizományi uradalmá kegyurasága alatt álló vépi latin szertartású katolikus plébánia jövedelmeinek és kiadásainak összeírása 1896.

42 Borovszky, 1898. 115. p.

43 Kiss Kálmán: A vépi vár és lakóinak története. Vép, Magyar Mezőgazdasági Múzeum Baráti Köre, 1995. 13. p.

Időpont	Katolikus hívek száma (fő)	Egyéb vallásúak száma (fő)	Összesen (fő)
1697. október	645	5	650
1756. október	934 (gyónó 698, nem gyónó 236)	–	934
1780. május	926 (650 gyónó, 276 nem gyónó)	7 fő zsidó	933
1815. szeptember	937 (708 gyónó, 229 nem gyónó)	2	939
1841. május	1379 (928 gyónó, 451 nem gyónó)	3 ágostai hitvallású és 13 zsidó	1392
1896	1897	nincs adat	nincs adat

tés szerint a következők: hossza 36 m, a keresztalj 23 m oldalirányban, máshol 12 m, magassága 10 m.⁴⁴ Bár erről az átalakításról sem rendelkezünk forrásokkal, a déli keresztalj és a tornyon a nyugati oldalon található (fő)bejárat vaskilincsein lévő 1849. évszám kétségtelenné teszi a munkálatok időpontját.⁴⁵ Emellett a kegyúr egy másik joga is itt jelenik meg és megerősíti ezt. A kegyúr védjoga szerint egyrészt joga és kötelessége az egyházat és annak javait oltalmazni, így felügyelheti az egyházi vagyion kezelésének helyességét.⁴⁶ Emiatt találkozhatunk a különböző használati eszközök beszerzésének kérelménél a kegyúri jóváhagyás hangsúlyozásával. Ugyanakkor 1848 előtt a földesúr – aki leggyakrabban az adott településen egyben a kegyúr is –

a jobbágyárvák vagyionát is felügyelte.⁴⁷ A vépi római katolikus templom telekkönyvi betétlapjának teherbejegyzései szerint „gróf Erdődy Sándor, mint a vépi egyház védje” előbb 1849. március 29-én 575 Ft, majd augusztus 20-án 2114 Ft 35 korona kölcsönt jegyeztek be 6%-os kamatra. A bejegyzés értelmében a „biztosíték” a vépi templom volt.⁴⁸ A hitelt több árvától vette fel a vépi templom nevében.⁴⁹ A tőkeösszegek és a kamatok visszafizetése után a gróf 1867-ben kérte a bejegyzések törlését, amelybe a vármegyei gyámhatóság is beleegyezett.⁵⁰

Kiseb munkák 1862-ben is folytak,⁵¹ ezekről azonban nem szólnak forrásaink.

44 VPI, A vépi plébánia hivatal levele az Egyházmegyei Hatóságnak, 1969. február 10.

45 Lóvei–Ivicsics, 2002. 567. p.

46 Konek, 1894. 194. p., Magyar Sion, 1898. 207. p.

47 Degré Alajos: A magyar gyámsági jog kialakulása a dualizmus korának gyámsági kódexéig. Jogtörténeti Értekezések 8. Budapest, 1977. 81. p.

48 MNL VaVL VII.6.c.b. aa. Szombathelyi Járásbíróság iratai. Telekkönyvi iratok. Telekkönyvi betétlapok, Vép 123.

49 MNL VaVL IV.262. 7927/1867.

50 MNL VaVL IV.262. 3930/1867.

51 Schematismus, 1972. 54. p.

1898-ban az akkori ipartestület támogatásával épült meg az úgynevezett Iparos sekrestye, ahol az iparosok leszármazottjai hallgatták a szentmisét. Ugyanekkor készült el a grófi család részére az oratórium a templomon kívüli feljáráttal.⁵² Ez is arra utal, hogy – bár a vépi várban külön kápolna is volt – az egyházi események alkalmával a grófi család is a városka templomában ünnepelhetett. Megerősíti ezt az is, hogy 1918 karácsonyán – a veszélyeztetett közbiztonság miatt – püspöki engedéllyel kivételesen a kastély kápolnájában tartották az éjjeli szentmisét.⁵³

Ezután a kisebb felújítások szakaszosan történtek, jobbára akkor, amikor már halaszthatatlannak mutatkoztak. 1903. szeptember 13-án Óra Gyula plébános indítványozta a toronyóra kicserélését a templompénztár terhére. Az eredeti a 18. század első felében készült, többször is javításon esett át, ám erre az időre már használhatatlanná vált. A beszerzést a kegyúr is támogatta, a püspökség jóváhagyta.⁵⁴

1914 decemberére a sekrestye tetőzetén a bádóg erősen megromlott, az esővíz beszivárgott, ezért a tető bádóggal történő befedése egyre sürgetőbb feladattá vált. A munkálatokra a vépi uradalomban is dolgozó Balaton József szombathelyi bádogostól kértek árajánlatot, amely szerint 349 korona 74 fillér összegbe kerülne a javítás. Erdődy Sándor gróf a templompénztár terhére ezt elfogadta, így Óra Gyula kérte a püspökséget az összeg kiutalására, ezt 1915. január 4-én jóvá is hagyták.⁵⁵ 1915-ben, szintén Balaton József munkájával, a templom alsó sekrestyéjének, az úgynevezett

Iparos sekrestye és a felette levő oratórium tetőzetének kijavítása, újrafestése történt meg.⁵⁶

A templom állaga időközben azonban annyira leromlott, hogy elkerülhetetlenné vált a javítás, mind esztétikai, mind fenntartási célokból. Az ehhez szükséges összeget az egyházközség az évek során összetakarékoskodta, illetve a hívek is jelentősen hozzájárultak. Így a következő nagyobb külső és belső renoválásra 1929-ben került sor.⁵⁷ A püspökség erre 2516 koronát engedélyezett a templom jövedelmeiből kifizetni.⁵⁸ A templom külső tatarozására vonatkozóan nem rendelkezünk forrásokkal, a templombelső átalakítására a későbbiekben kitérünk.

A második világháború és a kegyúri patronálás után

A második világháború lezárását követően, 1945 októberében utasítást kapott a község, hogy írja össze a háborús károkat. A településen négy megsérült magánépületet és egy középületet vettek számba. Ebből az összeírásból tudhatjuk meg, hogy 1945. február 13-án, Óra Gyula beszámolója alapján, utoljára érte bombatámadás Vépet.⁵⁹

Szerencsére a támadás nem okozott nagy károkat a templomon: a légnyomás következtében az ablakok törtek ki. Ugyanúgy a plébániaépületek is épségben maradtak, azonban a pajtáról a deszkaborítást

56 SZEL AC 5133/1915.

57 VPI A vépi r. kat. Egyházközség levele az Állami Egyházügyi Hivatalnak, 1962. február 6., szám nélkül.

58 VPI Templompénztárkönyv 1914–1962., 1930. év

59 „Az Úr irgalma, hogy nem veszünk el.” A szombathelyi egyházmegye második világháborús kárjelentései 1944–1948. Szerk. Rétfalvi Balázs, Tangl Balázs. Szombathelyi Egyházmegyei Levéltár, 2017. (továbbiakban: Rétfalvi–Tangl, 2017.) 99. p.

52 Takács Ernő: Vép nagyközség történeti áttekintése (kézirat). 7. p. Köszönöm Takács Andornénak, hogy a kéziratot rendelkezésemre bocsájtotta.

53 SZEL AC 5808/1918.

54 SZEL AC 2892/1903.

55 SZEL AC 60/1915.

eltávolították. A háztájiból is vittek el. Viszont szerencsére a lelkipásztort nem bántották.⁶⁰

A templom külsejének elodázhatatlan javításaira 1947-ben került sor a templompénztár terhére.⁶¹

1959. május 24-én a vépi egyházközség képviselő-testületi ülésén tárgyalták a templom tornyának állapotát. Kovács Aladár plébános jelentése szerint a bádofedő réteg erős rozsdásodásnak indult, így javítása halaszthatatlanná vált. A költségeket a hívek anyagi megterhelése nélkül, a templom karbantartására szánt pénzből kívánták fedezni. A munkálatokkal a legkedvezőbb árajánlatot adó Minerik János és Faltusz Rudolf bádogosokat⁶² bízták meg.⁶³ A Szombathelyi Egyházmegyei Hatóság a templom tornyán a bádogozás kijavítását, valamint védőmázolással ellátását 1959. június 19-én jóváhagyta.⁶⁴

1963 végén a templomtorony viharkárának helyreállítása vált sürgetővé. A munkálatok megkezdését az Egyházmegyei Hatóság a költségvetés másolatának betervezése előtt engedélyezte.⁶⁵ 1964. augusztus 3-án kapott az egyházközség árajánlatot a torony bádogos szerkezetének javítására, másolására, illetve a kereszt és a gömb javítására és kétszeri kínai ezüsttel történő

festésére. Ezt Kovács Sándor püspök augusztus 14-én jóváhagyta.⁶⁶

Kovács Aladár plébános 1962 januárjában terjesztette fel az Egyházügyi Hatóságnak a templom külső tatarozásához kapcsolódó költségtervezetet, s egyben kérte az engedélyezést is.⁶⁷ Az 1962. évi Műemlékjegyzék alapján a plébániatemplom műemlék jellegű besorolást kapott.⁶⁸ Emiatt az ekkorra tervezett külső tatarozási (és akár a jövőre tervezett belső restaurálási) munkák engedélyezésével kapcsolatban az Országos Műemlékvédelmi Felügyelőséghez kellett fordulni. A hatóság helyszíni szemlét tartott, s ezt követően észrevételeit levélben is megírta, amelyben a lábazat elkészülte ellen éltek kifogással.⁶⁹ A templom külső restaurálására még ebben az évben sor került, azonban pénzhiány miatt a teljes vakolat leverése nem történt meg. A következő javítási feladat a zsindelezés, majd a belső restaurálás lett volna, amelyeket azonban kizárólag a hívek adományából nem tartottak megoldhatónak.⁷⁰

A plébános 1968-ban kérte a hozzájárulást az Egyházmegyei Hatóságtól a templom tetőzetének a templompénztár terhére történő javításához, amelyet meg is kapott.⁷¹ A költségvetést a vépi Kóbor Mihály tetőfedő adta.⁷² 1968. június 15-én Kovács Aladár már azt írta az Egyházmegyei Hatóságnak, hogy a templom zsindeletetőzete alaposabb javításra szorulna, amely munka

60 Összefoglaló jelentés a szombathelyi esperesi alsó kerület plébániáiból a háború folyamán szenvedett károkról. Vép. Rétfalvi–Tangl, 2017. 98. p.

61 VPI Püspök levele Kovács Aladárhoz, 1947. június 10., SZEL AC 1208/1947.

62 Szombathelyi bádogosok. Mindketten vállaltak templomtoronyban végzett munkát is. (Kötélen lógtak, mint a pókok. = Vas Népe (továbbiakban: VN), 1994. november 11. 5. p.; Apróhirdetések. = VN, 1958. április 22. 4. p.)

63 VPI Vépi egyházközségi tanácsülési jegyzőkönyv, 1959. május 24.

64 VPI Szombathelyi Egyházmegyei Hatóság levele Kovács Aladárnak, 1959. június 19., 957/1959.

65 VPI Szombathelyi Egyházmegyei Hatóság levele Kovács Aladárnak, dátum nélkül, 1337/1963.

66 VPI, Szombathelyi Egyházmegyei hatóság levele a plébánosnak, 1175/1964.

67 VPI Kovács Aladár levele az Egyházügyi Hatósághoz, 1962. január, szám nélkül.

68 VPI Kovács Aladár levele az Egyházmegyei Hatósághoz, 83/1962.

69 VPI Országos Műemlékvédelmi Felügyelőség levele a Rk. Plébánia Hivatal, Vép részére, 10422/1962.

70 VPI Kovács Aladár levele az Egyházmegyei Hatósághoz, 83/1967.

71 VPI Egyházmegyei Hatóság levele Kovács Aladárnak, 983/1968.

72 VPI Költségvetés, 1968. június 26.

5000 Ft-ba kerülne. Ezt a templompénztárból kívánta fedezni.⁷³

Az 1955. június 19-i egyházközségi képviselő-testületi ülésen határoztak, hogy a község villamosításával egyidejűleg beköttetik a plébániatemplomba és a plébániaépületbe is a villanyt.⁷⁴ 1966. július 3-án engedélyezték a 3 kW-os világításienergia-berendezés bekapcsolását.⁷⁵

Az 1970-es évek végére mind a torony, mind a templom falai egyre rosszabb állapotba kerültek. A falakról a vakolat nagyobb rétegben lehullott és a torony lemezélése is javításra szorult.⁷⁶ 1977. május 22-i ülésén az egyházközségi képviselő-testület a templom külső tatarozása mellett döntött. A tervek szerint a vakolatot a tégláig leverik, a falakat és a tornyot is időtállóbb festékanyaggal vonják be. A költségek nagy részét a hívek vállalták magukra. A szakemberek elfoglaltsága, valamint az Egyházmegyei Hatóságtól való 330 ezer Ft támogatás késedelmes folyósítása következtében a felújítást csak 1978-ban tudták megkezdeni.⁷⁷ Az állványozást a Szombathelyi Építőipari Vállalat vállalta el 1978 tavaszára,⁷⁸ azonban a munkák csak az év második felében indultak meg, a nem várt tetőzetjavítási feladatok miatt elhúzódott és a tél beálltával félbe is maradt, majd 1979-ben újra folytatódott.⁷⁹ A két évben a külső vakolat teljes felújítása megtörtént. A templomépületre

hulló csapadékvíz összegyűjtésére függőeresz-csatornát és lefolyóvezetékét szereltek fel, az épület körüli csapadékvíz elvezetésére pedig kavics töltésű szivárgó árkot alakítottak ki. A tetőn kijavították a hibákat, újrafestették és hófogókampókat helyeztek el. Emellett kijavították még a zsaluleveles toronyablakokat és újrafestették a nyílászárókat.⁸⁰

A vépi plébániatemplom legutóbbi külső renoválása 2016-ban vette kezdetét, a munkák jelenleg is folynak.

A TEMPLOM BELSEJE

A Szent András-templom belseje

A régi Szent András-templomban a leírások szerint három oltár volt. Ezek közül a főoltár Krisztust ábrázolta az Istenanya ölében. Az egyik, kisebb a Megváltó keresztre feszítését, míg a másik Szűz Mária mennybevitelét. Előbbi mellékoltárnál a varga, utóbbinál a csizmadia céh tartotta miséit.⁸¹ A mennyezet tömörített táblákból állt, amelyet színezett vallásos képek díszítettek. A templomban négy szobor volt, mindnél zsámoly. A szentély a boltozat alatt helyezkedett el, gyóntatóhellyel nem rendelkezett.⁸² Sekrestyéje boltíves és kőpadlós volt. Az egy évre elegendő áldozati gyertya és bor biztosítása, a templom tisztítása és gondozása a közösség feladatát képezte, az áldozati ostyát pedig a vépi várból (*arce Vepiensis*) származó lisztből az iskolamester (ludirector) sütötte.⁸³

73 VPI, A vépi plébánia hivatal levele az Egyházmegyei hatósághoz, 1968. június 15.

74 VPI Egyházközségi képviselőtestületi ülés jegyzőkönyve, 1955. június 19.

75 VPI, Energiaengedély, 1966. július 4.

76 VPI A vépi plébániahivatal levele az Egyházmegyei Hatóságnak, 1977. augusztus 31.

77 VPI Egyházközségi képviselőtestületi ülésjegyzőkönyve, 1977. május 22.; VPI Az Egyházmegyei Hatóságlevele, 1977. szeptember 6.

78 VPI Szombathelyi Építőipari Vállalat levele, 1977. november 14.

79 VPI A vépi plébániahivatal levele az Egyházmegyei Hatóságnak, 1978. december 11.

80 VPI Műszaki leírás a vépi templom külső felújításához, 1977. április 23.

81 SZEL *Visitatio ecclesiae parochialis in oppido Vép*, 1697. október 16., VPI. *Visitatio Ecclesiae Vép*, 1713.

82 SZEL *Conscriptionis ecclesiae quam parochia oppidi Vepiend*, 1731. május 5.

83 SZEL *Visitatio ecclesiae parochialis in oppido Vép*, 1697. október 16.

A templombelső mai képe

Az 1929-ben zajlott felújítás alkalmával alakult ki lényegében a templom mai belső képe. „A templom belső tere igazi meglepetés. Növényi motívumokkal, geometrikus formákkal megkomponált gyönyörű falfestés, amelyek közrefogják például a szent evangélistákról vagy az Úrnak kereszthordozása idején kendőt nyújtó Veronikáról készült freskót” – hallhatjuk a Szombathelyi Egyházmegye vépi plébániát bemutató kisfilmjében.⁸⁴

Óra Gyula plébános 1928 decemberében kötötte meg Horváth István szombathelyi festőművésszel a templombelső díszítésére, román stílusban való festésére szóló szerződést. A munkához előre bemutatott festészeti terv állt rendelkezésre, abban kiemelve a négy evangélista mellképét. A munka befejezésének határidejének 1929. június 7-ét tűzték ki, a mester 4000 pengő díjat kapott érte. Emellett az állvány Szombathelyről ki- és Szombathelyre beszállításához fuvarosokat biztosítottak a vépiek.⁸⁵

A festéssel egy időben, 1929 áprilisára megújult a szószék is: újramárványozták és -aranyozták. A Jézus Szíve szobrot is újrafestették és -aranyozták, új állványt is kapott. A májusi Mária-szobor sugarainak és az előtte lévő gyertyatartóknak a kijavítása is elkészült. Mindezeket a munkákat Herlicska József aranyozó szobrász és oltár-építő⁸⁶ végezte 700 pengőért.⁸⁷

84 A Szombathelyi Egyházmegye vépi templomot bemutató kisfilmje <https://www.martinus.hu/neves-cimtar/plebaniak/18/vep-urunk-szinevaltozasa-plebania> (Megtekintve: 2024. január 11.)

85 VPI, Templom felújítás 1929–1930. Szerződés, 1928. december 10.

86 Herlicska József soproni aranyozó és szobrászmester. (Feljelentett egy soproni aranyozómestert... = Soproni Hírlap, 1938. július 31. 5. p.)

87 VPI, Templom felújítás 1929–1930. Költségvetés, 1929. április 17.

Ez év augusztusában kerültek a templomba a színes ólomüveglablakok is, amelyre a legények, leányok, az iparosok is gyűjtöttek. Az ablakokat Palka József üvegfestészeti és üvegmozaik műterme⁸⁸ készítette. A szentélyben két ablak kapott helyet: Szent Sándor püspök és vértanú, valamint Árpád-házi Szent Erzsébet mellképei. A hajóban oldalanként négy-négy képet terveztek:

1. Kis Szent Teréz, felirata: „Lisiői Szt Teréz könyörögj érettünk! Isten dicsőségére emeltették Csoknyai Teréz és tanítványai 1928-29. évi V-VI. oszt. tanulói.”
2. Jézus az olajfák hegyén, felirata: „Atyám legyen meg a Te akaratod! Isten dicsőségére emeltette Káhl János⁸⁹ és családja.”
3. Szent Anna a gyermek Máriával, felirata: „Szt. Anna könyörögj a magyar anyákért! Isten dicsőségére emeltette id. Szuák György és családja.”
4. Szent József a kis Jézussal, felirata: „Szt. József a béketűrés példaképe könyörögj érettünk! Isten dicsőségére emeltette: Jávorics József és családja.”
5. Szent Imre, felirata: „Szt. Imre könyörögj a magyar ifjakért.”
6. Jézus Szent Szíve, felirata: Jézus Szent-séges Szíve légy a mi menedékünk! Isten dicsőségére emeltette Kiss Ferencz és neje Gáspár Mária.”
7. Materdolorosa, felirata: „Fájdalmas Szűz Anya könyörögj érettünk! A világháborúban hősi halált halt János fiukról való megemlékezésből Isten dicsőségére emeltette Jávorics János és neje.”

88 Palka József iparművész, templomi üvegfestő. (Szentmiklóssy Géza szerk.: A magyar feltámadás lexikona Budapest, 1930. 897. p.)

89 Vépi cipész, a templom egyik céh mestere. A céhmesterek a templom és a plébánia körüli munkákban segítettek. (SZEL AC 2398/1919.)

8. Ecce Homo, felirata: „Íme az ember! Isten dicsőségére emeltette Szuák József és neje.”

Júliusban módosították a rendelést, újabb két képet kérve: az egyik Immaculata, Szűz Mária mellképe lett „Szeplőtelen Szent Szűz könyörögj érettünk. Isten dicsőségére emelték a vépi hajadonok” felirattal. A másik egy világháborús katonát ábrázol feszülettel. Ezt a vépi legények emeltették, felirata: „A világháborúban hősi halált halt testvéreinkről való megemlékezésből Isten dicsőségére emeltette a vépi ifjúság.” A hajóban és a kóruson további négy darab, a sekrestyében és az oratórium feljáróban két darab, az oratóriumban két darab, a főhomlokzat és a toronyfeljáróban három darab díszüveges ablakot helyeztek el.⁹⁰

A templombelső tere utoljára 1996-ban újult meg.

Oltárok

Az 1756-os egyházlátogatás szerint a szentély bolthajtásos, a hajó sima mennyezetes volt. A *visitatio*ban ugyancsak három oltárt jegyeztek fel: a legnagyobb Urunk Színeváltozását, a két kisebb evangéliumi jeleneteket ábrázolt. A főoltárt Erdődy Lászlóné Illésházy Anna Mária restauráltatta. Ennek jeleként az Illésházyak címerét helyezték el felette,⁹¹ hiszen a kegyúrnak joga volt a templom falaira a nevét felíratni, a családi címet felfüggeszteni.⁹² Más források

90 VPI, Templom felújítás 1929-1930. Költségvetés, 1929. május 30.; Költségvetés, 1929. július 30.; Óra Gyula levele 1929. július 31.; Költségvetés, 1929. augusztus 21.

91 SZEL Visitatio Canonica Parochia Vépensis, 1756. október 13.

92 Konek, 1894. 193. p.

szerint az 1870-es években Hoyos gróf⁹³ hozta Rómából.⁹⁴ Előfordulhat azonban, hogy a gróf egy új oltárképet adott a templomnak.

1841-ben egy mellékoltárról olvashatunk.⁹⁵ 1929 áprilisára befejeződött a két mellékoltár márványozása, festése, az oltárképek kijavítása és lakkozása, a keretek aranyozása.⁹⁶ A főoltárkép aranyozását és újrakárpitozását 1956-ban Levisch R. utóda, Lorencz Antal vállalta⁹⁷ végezte el.⁹⁸

Ma a főoltár mellett Krisztus megkeresztelkedéséről és haláláról is láthatunk képet. A templom egyik nevezetessége az 1762-ben készült czestochowai Mária-kép másolata.⁹⁹ Ez hosszú évekig az úgynevezett Iparos sekrestyében kapott helyet. Ma a sekrestyéből kialakított kápolna oltárképe.

93 A Hoyos család Castiliából származik, birodalmi nemességet 1545. július 13-án, grófi címet 1547. július 13-án, birodalmi grófi rangot 1647. szeptember 23-án, osztrák grófi rangot 1682. január 10-én kapott. (Kempelen Béla: Magyar nemes családok 5. kötet. Budapest, 1913. 129. p.) Erdődy (V.) Sándor húga, Kamilla (1811-1896) férje Hoyos Antal gróf (1804-1858) volt. Itt valószínűleg az egyik fiukról lehet szó.

94 VPI, 1915. évi leltár, 1915. június 29.

95 SZEL A vépi plébániának törvényes egyházlátogatása, 1841. május 24. 3. §

96 VPI, Templom felújítás 1929-1930. Költségvetés, 1929. április 17.

97 Egyházi Műipari Intézet Lewisch R. utóda Lorentz Antal cég Szombathelyen a Kálvária utcában működött. Profilja az „oltárépítéset, szobrászat, aranyozás, templomfestés, új oltárok stb. építése, régiek szakszerű és művészi restaurálása.” (Pannonhalmi Szemle, Pannonhalma, 1932. 305. p.)

98 VPI Számla Lewisch R. utóda Lorencz Antaltól 1956. szeptember 21.

99 A képről bővebben: Zsámbéky Monika: Két Szűz Mária-kegykép a XVIII. századból. = VSZ, 2001. 6. sz., 713-719. p.

Orgona

Az 1756. évi *canonica visitatio* alapján az orgona ötváltozatú volt.¹⁰⁰ 1796-ban az orgonát kőkarzatra helyezték el.¹⁰¹ A későbbi orgona ennél fiatalabb, valószínűleg 1850-ben került a templomba. Ennek kicserélését az 1928. november 25-én az iskolaszék ülésén tárgyalták, hiszen erre az időre már használhatatlanná vált. Az elnöklő plébános, Óra Gyula elmondta, hogy az Angster orgonakészítő cégtől¹⁰² már két évvel korábban kért helyszíni szemlét és árajánlatot. Szakértői javaslat szerint 14 változatú orgona felelne meg a vépi templom részére, amelybe a régi orgonából a jó sípokot és a szekrényt felhasználták volna. A szükséges költségeket fele részben a templompénztárból, fele részben pedig gróf Erdődy Sándor önkéntes adományából és a hívekre kivetendő pótdóból kívánták fedezni. Ez ellen a hívek fellebbezéssel éltek, mivel egyrészt ellenezték, hogy az iskolaszék vetett ki rájuk pótdót, másrészt, hogy a kegyúr nem fizeti azt. Azonban ezt a püspök elutasította.¹⁰³ Az új orgona építését december 20-án az Angster orgonakészítő cégnél megrendelték, hiszen csak így biztosíthaták, hogy pünkösdre elkészül. Az összeg harmadát, 3580 pengőt a rendeléskor kellett fizetni a templompénztárból.¹⁰⁴

100 SZEL Visitatio Canonica Parochia Vépíensie, 1756. október 13.

101 SZEL A vépi plébániának törvényes egyházlátogatása, 1841. május 24. 3. §.

102 A cég a 19. század második felében telepedett le Pécsen, első munkája a pécsi zsidótemplom orgonája volt. (A pécsi zsidótemplom felavatása 1869. július 22-én. = Pécsi Napló, 1929. július 21. 6. p.) Az orgonakészítő mester pályájáról *Ég és föld között* címmel jelent meg könyv, (A könyvsátrak előtt. = Nemzeti Újság, 1944. június 2. 5. p.) illetve *Volt egyszer egy Angster gyár* címmel film készült. (Film az Angster orgonakészítő családról. = Dunántúli Napló, 1987. november 28. 4. p.)

103 SZEL AC 27/1929.

104 SZEL AC 26/1929.

Közel húsz év múlva vált ismételtelen szükségessé az orgona komolyabb karbantartása. A templom földjeinek bérletéből befolyt összeget 1947 végén az orgona legszükségesebb javítására, a légmentesítésre és szerkezeti helyreállításra kívánták fordítani.¹⁰⁵ A pécsi Angster József és Fia Orgona- és Harmóniumgyár Rt.¹⁰⁶ 1947. november 11-én kelt levelében tájékoztatta a plébániahivatalt, hogy a szükséges orgonajavítási költségekből további engedélyt nem tud adni, mert az a minőség rovására menne. Azt ajánlották, hogy a feltétlenül szükséges légmentesítést és szerkezeti javításokat, valamint az orgona hangolását vezzék el, majd amikor rendelkezésre áll a szükséges fedezet, a többi munka is elvégezhető lesz.¹⁰⁷

Így a szűkös anyagi keret miatt az eredetileg tervezett s árajánlatban kért karbantartásoknak¹⁰⁸ csak egy részét tudták elvégeztetni.¹⁰⁹ 1947. november 15-én Kovács Aladár levélben fordult a püspökséghez engedélyt kérve, hogy az orgona karbantartásához legszükségesebb légmentesítési és szerkezeti javításokat elvégeztethesse, amelynek költségét 550 Ft-ra becsülték (az orgona teljes javítása 1700 Ft lett volna). Ezt az Egyházmegyei Hatóság jóváhagyta.¹¹⁰

1958 májusában az orgona villanyfűtató berendezést kapott, azonban a motor hibái már decemberben felmerültek. 1964. május 21-én kért Kovács Aladár szakvéleményt a javítással kapcsolatban.¹¹¹

105 VPI Püspök levele Kovács Aladárhoz, 2533/1947.

106 1923-ban alakult Pécsen, igazgatósága az Angster család tagjaiból áll. (Nagy „Magyar Compass” 1942–1943. 66. évfolyam, II. rész, 554. p.)

107 VPI, Angster József és Fia levele a Róm. Kat. Plébániahivatalnak, 1947. november 11.

108 VPI Angster József és fiai, Orgona és Harmóniumgyár Rt. árajánlata, 1947. november 3.

109 VPI Számla, 1947. december 15.

110 SZEL AC 2533/1947.

111 VPI, A vépi plébániai hivatal levele a Harangkészítő Vállalatnak, 1964. május 21.

Az orgona teljes kitisztítása azért sem bizonyult könnyű feladatnak, mert a hangszer szekrénye 1072 síppal zsúfoltan tele volt, ezért alatta nem alakítottak ki hangolópadlót, vagyis oldalról kellett hangolni.¹¹² 1964. július 6-án kapott is árajánlatot a szombathelyi Ádám József orgonaépítő mestertől az orgona kitisztítására, szerkezeti hibák javítására, a fűvó- és szélcsatorna nyílásainak tömítésére és a sípok intonálására, teljes áthangolására.¹¹³ A javításra részben a templompénztár költségén (az árajánlat 2400 Ft-jából 2000 Ft-ot) még ebben az évben sort kerítettek.¹¹⁴

Az orgona villamos fűvóberendezésének generálzására 1970 októberében kapott az egyházközség árajánlatot szintén Ádám József orgonaépítő mestertől, aki könnyű turbina készítését ajánlotta, mivel a csapágycsák a nehéz turbinát nem bírták el, így tönkretette azokat.¹¹⁵ Az orgona javítását 1971. október 11-én engedélyezte ismételten a Szombathelyi Egyházmegyei Hatóság.¹¹⁶ Azonban ekkor már a generálzásnál sürgetőbb feladatok is adódtak: a szellőáda szelepeinek javítása, újrabőrözés, a szerkezet javítása, szabályozása, az orgona tisztítása és intonálása. Mindezen munkálatok 15 ezer Ft bér munka- és 1000 Ft fuvarköltséget jelentettek.¹¹⁷

Harangok

A templom tornyában az 1841. évi *canonica visitatio* alkalmával négy harang volt.¹¹⁸

1908. június 22-én terjesztette Óra Gyula a püspökség elé, hogy az egyik régi harang helyébe újat szeretne beszerezni a templompénztár terhére. A kerületi esperes úr és a templom kegyura is támogatta a nagyharang kicserélését. Ennek összege 1361 korona 40 fillérrel volt előirányozva, azonban a régi harang beváltása folytán némileg módosulhatott az összeg. A püspök a kérést július 1. napján kelt levelében hagyta jóvá.¹¹⁹

A Szombathelyi Egyházmegyében 1915 őszen írták össze a minisztérium kérésére a harangok számát.¹²⁰ 1915. szeptember 8-án készült el a kimutatás a vépi plébánián található harangokról. E szerint a templomban négy harang volt. Ezek között az 1841-ben leírtak nem szerepelnek.

A vépi templomban lévő harangok¹²¹ közül egy esetleges beszolgáltatási kötelezettség esetén az 1854-ben öntött harangot szerették volna megtartani, mert ez volt a legrégebbi.¹²² Ezek a harangok az 1916. évi összeírásban is szerepelnek.¹²³ A harangok elrekvirálását a pozsonyi katonai parancsnokság végezte, Vépen 1916. június 17-én. Müller Ede építési vállalkozó szerelte le

112 VPI, Levél az Országos Magyar Cecília Egyesület Orgonológiai Bizottságának, 1964. március 31., 59/1964.

113 VPI, Árajánlat, 1964. július 6.

114 VPI, Szombathelyi Egyházmegyei Hatóság levele Kovács Aladárnak, 1022/1964.

115 VPI Árajánlat, 1970. október 20.

116 VPI, Szombathelyi Egyházmegyei Hatóság levele Kovács Aladárnak, 1434/1971.

117 VPI, A vépi plébániái hivatal levele az Egyházmegyei Hatóságnak, 101/1971.

118 SZEL A vépi plébániának törvényes egyházlátogatása, 1841. május 24. 3. §

119 VPI, A szombathelyi püspök levele Óra Gyulának 1908. július 1.

120 Harangércet a hadseregnek – A szombathelyi egyházmegye harangjai. = Szombathelyi Újság, 1915. október 31. 3–4. p., illetve Fémét: - harangércet a hadseregnek! = Népszava, 1915. november 5. 7–8. p.

121 VPI, Kimutatás a vépi rk. plébániában levő harangokról, 1915. szeptember 8., 85/1915.

122 VPI, Kimutatás a vépi rk. plébániában levő harangokról, 1915. szeptember 8., 85/1915.

123 SZEL Kimutatás a szombathelyi rk. egyházmegyei kath. tulajdonban lévő harangokról, 1916.

Harang sorszáma	Beszerezés éve	Súly (kg)	Kinek a tiszteletére szentelték?	Megjegyzés
1.	1828	925	Szentháromság	az egyház pénzén szerezték be
2.	1794	600	Nepomuki Szent János	–
3.	1715	150	nincs adat	–
4.	1828	96	Szent György vitéz és vértanú	lélekarhang

Harang sorszáma	Készítés éve	Súly (kg)	Anyaga
1.	1908	675	keverék érc
2.	1854	420	keverék érc
3.	1884	250	keverék érc
4.	1884	90	kevés ezüsttel

a harangokat. A három elkobzott harang értékéről (3934 korona) nyugtát adtak.¹²⁴ 1917 júniusában került sor a következő összeírásra. Ekkor már csak az 1854. évben öntött 400 kg súlyú harang volt meg a templomban, a várkápornában pedig a kőszegi Pfistermeister cég által 1801-ben készített harang, amely az Erdődy család tulajdonában volt.¹²⁵ Ez utóbbi a között a 27 Vas vármegyei harang között volt, amelyeket a vallás és közoktatásügyi miniszterhez mentesítésre terjesztettek fel történelmi vagy művészeti értéke szempontjából.¹²⁶

A harangok villamosítása 1981-ben történt meg. Ekkor három harang volt a temp-

lomtoronyban. A középső harang jelezte a mise kezdetét hétköznap, illetve este fél 8-kor az Úrangyala imádság kezdetét. Ezt követte este a kis- vagy lélekarhang megszólalása. A nagyharang vasárnap hívott misére és a középső haranggal együtt jelezte a mise kezdetét. A két harang szólt temetési menet elindulásakor is.¹²⁷

Zászlók

1915. május 24-én Óra Gyula plébános engedélyt kért a püspöktől, hogy Szentháromság vasárnap (május 30.), az esperes akadályoztatása miatt, a hívek közadakozásából a szombathelyi Levisch cégnél,¹²⁸ ké-

124 SZEL A vépi plébániáról elvitt harangokról, 1916.

125 SZEL Kimutatás a szombathelyi rk. egyházmegye még meglévő harangjairól, 1917. június

126 SZEL A szombathelyi rk. egyházmegye területén levő, 1700. évnél újabb, de történelmi vagy művészeti szempontból a vall. és közokt. miniszter úrhoz mentesítésre felterjesztett harangok jegyzéke, 1917.

127 VPI Harangok villamosítása 1980–1985 Kovács Aladár levele a templomharangok programozásáról, 1981. március 17.

128 Levisch Róbert szombathelyi szobrász, oltárépítő mester vezette cég. (Maulbertsch freskói között. = VN), 1981. augusztus 18. 5. p.)

szített két zászlót (egyet az ifjak, egyet a hadjonok számára) megáldhassa.¹²⁹

1956 februárjában kapott árajánlatot Kovács Aladár plébános a „Mária mennybemenetele” zászló restaurálására Krónits Miklós mestertől.¹³⁰ A kép a festő előzetes felmérése szerint „négyfigurás, remek összeállítású, kitűnő kompozíció, melyben a cselekmény igen szép mozgással, finoman van felépítve”. A kép hátulján, összevarrva egy másik festmény volt, amely Szent Vendelt ábrázolta. Azonban ez – a leírás alapján – nem annyira szépen kidolgozott.¹³¹ Ezen Szent Vendel fél térdre ereszkedett, előtte piros srtucctollal díszített kalapja. Az elől nyitott kabátját vörös selyemöv fogja össze. A lobogó selymén az 1885-ös évszám állt.¹³² Az előzetes szakvélemény szerint a Máriát ábrázoló képet 1650–1700 között festették.¹³³ A képen restaurálás előtt a festőművész ezért művészettörténelmi és fizikai vizsgálatokat is végeztetett, amelyek szerint a festmény 1810–1830 között készült, egy 1600-as évekbeli mű rendkívül szép és finom másolata.¹³⁴ A restaurálást a mester 1956 május közepére fejezte be. A végzett munkát így foglalta össze: „Egyes helyeken Mária palástja, Mária kézelőjén – az élénk színek, ha túlzottan hatnának ezt szigorúan (a többivel együtt) az eredetit követve tartottam meg – sőt a festékek anyagánál is a korabeli összetételt alkalmaztam.”¹³⁵

129 SZEL AC 2382/1915.

130 Krónits Miklós festőművész a Krónits Társaság alapítója, a Fehér Hollók baráti társaság tagja. (Fájdalommal... = Esti Hírlap, 1972. január 18. 17. évfolyam, 14. szám, 6. p.)

131 VPI, Krónits Miklós festőművész levele Kovács Aladárnak, 1956. február 19.

132 VPI, Krónits Miklós festőművész levele Kovács Aladárnak, 1956. március 23.

133 VPI, Krónits Miklós elismervénye a kép átvételéről, 1956. február 19.

134 VPI, Krónits Miklós festőművész levele Kovács Aladárnak, 1956. március 29.

Egyéb, kisebb berendezések a templomban

Mindezek mellett a templombelsőben több kisebb felújítás, illetve több eszközbeszerzés is történt részben a híveknek is köszönhetően.

1916-ban Kiss István és neje, Kajtár Anna a templom számára egy jászolyt készíttetett, amelyet Levisch Róbert szombathelyi oltárépítő december 21-én állított fel a templomban. A jászoly ünnepélyes megáldását Óra Gyula plébános végezte.¹³⁶

1935 végén új gyóntatószéket készíttetek, mert a régi már használhatatlanná vált. A munkákat Kenedly Kálmán vépi asztalos végezte. A kétfülkés, tölgyfa színre festett gyóntatószék 153 pengőbe került a templompénztár terhére.¹³⁷

1936 július elején a vépi templomba betörték, s elvitték a *monstranciát*¹³⁸ és a *ciboriumot*.¹³⁹ Másnap elfogták a tolvajt, azonban az ellopott tárgyak rossz állapotban voltak,¹⁴⁰ hiszen azokat a tolvaj, Kovács György munkanélküli pinécér vallomása alapján egy villanyoszlop tövéből ásták ki.¹⁴¹

135 VPI, Krónits Miklós festőművész levele Kovács Aladárnak, 1956. május 15.

136 SZEL AC 5056/1916.

137 SZEL AC 2605/1935.

138 Monstrancia: Úrmutató, szentségmutató. A katolikus egyházban az Eucharisztia ünnepélyes megmutatására szolgáló liturgikus edény, amelyben csiszolt kristályon vagy üvegen keresztül látható egy holdsarló alakú csipetetőbe (az ún. *lunulába*) fogott szentostya. Ünnepélyes szentségkitételkor (szentségimádás) vagy körmenet alkalmával használják. Magyar elnevezései: (<https://lexikon.katolikus.hu/M/monstrancia.html>) Megtekintve: 2024. január 14.)

139 Ciborium: a római katolikus és az anglikán szentmisék kelléke, az áldozáshoz használt ostya őrzésére szolgáló kehely formájú eszköz. (<https://lexikon.katolikus.hu/c/cib%C3%B3rium.html>) Megtekintve: 2024. január 14.)

140 SZEL AC 3014/1936.

141 Betörték a templomba. = Uj Nemzedék, 1936. június 25. 4. p.

A tárgyakat Zóhrer Kálmán szombathelyi ötvösmesterrel renováltatták. Az összes költség 226 pengőt tett ki, amelyet a templompénztárból fedeztek.¹⁴² A bírósági tárgyalás hamar lezajlott: a 35 éves elkövetőt, aki korábban a szőnyi, rákosszentmihályi és kajdi templomok perselyeit is ellopta, két év börtönre ítélték.¹⁴³

1947-ben ismét kirabolták a templomot. Az ellopott *vélum*¹⁴⁴ pótlására 1948-ban kért engedélyt Kovács Aladár plébános egy beteglátogató szentségtartóval, szentolaj *capsulával* együtt. A püspök a régi templomföldet bérletének összegéből engedélyt adott a beszerzésre.¹⁴⁵

1965. július 5-én engedélyezte az Egyházmegyei Hatóság a templomban található lourdes-i barlangfülke újrafestését. A költségeket a hívők adományából fedezték.¹⁴⁶

1972-ben a Szombathelyi Egyházmegyei Hatóság jóváhagyásával a plébánia-templom megrongálódott üveglakait javíttatták ki.¹⁴⁷ A munkálatokat 1972. augusztus 15-én kezdték meg, az ablakok javítását Budapesten végezték.¹⁴⁸

142 SZEL AC 3014/1936.

143 Kétévi börtönre... = Új Nemzedék, 1936. augusztus 7. 4. p.

144 Vélum (latin): A kehelyborító kendő, amely letakarja a kelyhet a följánlásig és az áldoztatás után. (<https://lexikon.katolikus.hu/V/v%C3%A9lum.html> Megtekintve: 2024. január 14.)

145 SZEL AC 406/1948.

146 VPI, Szombathelyi Egyházmegyei Hatóság levele Kovács Aladárnak, 1076/1965.

147 VPI, Szombathelyi Egyházmegyei Hatóság levele Kovács Aladárnak, 1333/1972.

148 VPI, Üvegesek Kisipari Termelő Szövetkezete levele a vépi római katolikus plébánia hivatalnak, 1972. augusztus 9.

149 Dominek György, katolikus pap, iparművész. (Látuk... = Új Ember, 1974. október 13. 2. p.)

150 VPI, Szombathelyi Egyházmegyei Hatóság levele Kovács Aladárnak, 1975. május 9., 557/1975.

1975-ben készült el a templom szembeviselő oltára és liturgikus tere. A terveket Dominek György¹⁴⁹ készítette.¹⁵⁰

Temető

Már az 1731. évi templomösszeíráskor is olvashatjuk, hogy a templom alatt kriptá helyezkedett el, amelyet kizárólag az Erdődy család használhatott. A kriptán kívüli temetés a pap feladata volt.¹⁵¹ 1756-ban a templom alatt két kriptá helyezkedett el. Az egyiket az Erdődy uradalom alkalmazottai használták, hiszen a család már ekkor Szombathelyen a domonkosoknál temetkezett. A másik kriptá az Erdődy címet viselte, mert Illésházy Anna Mária grófnő ajándékozta, ebbe az egyháziakat temették.¹⁵²

A kriptákról az 1780-as püspöki látogatásban is írnak.¹⁵³ Az 1841. évi *canonica visitatio* szerint a templomból két sírbolt nyílt: az egyik az Erdődy családé, a másik pedig már használaton kívül volt, mert II. József uralkodása (1780–1790) idején bezárták.¹⁵⁴

A sírkert 1731-ben a falun kívül helyezkedett el a „rohadás bűze miatt”.¹⁵⁵ A temető 1841-ben továbbra is a településen kívül helyezkedett el, árokkal volt körülvéve. A területén 1826-ban állítottak kőkereszt részben az egyház, részben a hívek, rész-

151 SZEL Conscriptiois ecclesie quam parochia oppidi Vepiend, 1731. május 5.

152 SZEL Visitatio Canonica Parochia Vepiensie, 1756. október 13.

153 SZEL Canonica Visitatio Parochia Wépp, 1780. május 27.

154 SZEL A vépi plébániának törvényes egyházlátogatása, 1841. május 24. 3. §.

155 SZEL Conscriptiois ecclesie quam parochia oppidi Vepiend, 1731. május 5.

156 SZEL A vépi plébániának törvényes egyházlátogatása, 1841. május 24. 3. §.

157 VPI Kovács Aladár levele az Egyházmegyei Hatóságnak, 5/1968.

ben pedig „boldogult mtgos grófné”, vagyis Erdődy Zsigmondné Festetics Mária adományából.¹⁵⁶ A vezérkeresztnek ez a ma is látható bevésése is arról árulkodik, hogy a temető a 19. század elején kerülhetett a jelenlegi helyére.¹⁵⁷

A régi temető az 1850-es évek elejére már csaknem teljesen megtelt. Az 1853. évi úrbéri pátens nyomán indult földbirtokrendezés következtében,¹⁵⁸ valamint a népességnövekedés miatt a temetőt megnagyobbitották. Déghy István plébános 1855. augusztus 24-én a püspök úrnak írt levelében engedélyt kért a temető új részének mielőbbi felszentelésére.¹⁵⁹

A temető a 20. század elején még római katolikus fenntartásban volt. A század második felében a sírhelyek után már a község szedett díjat. A ravatalozó 1959-ben épült, ezután a halottakat innen vitték az utolsó útjukra. 1968-ban egy betonút vezetett végig. Az ekkor készült jelentésben merült fel a temető áthelyezésének gondolata, mert a település terjeszkedésével¹⁶⁰ lakóházak épültek a közelében.¹⁶¹ Erre végül nem került sor. Bővítése jelenleg is folyik.

158 Az 1853-as úrbéri rendelet és az 1856-os rendeletek értelmében a megyékben kezdődő birtokrendezési eljárások egyik formája a tagosítás, másik formája a határrendezés volt.

159 SZEL AC 946-947/1855.

160 Erről bővebben: Kovács Eszter Katalin: Újra a városiasodás útján. Településkép-változás Vépén 1960-tól napjainkig. = A „létező szocializmus” életvilágai. A vidéki miliók rendszerváltása. Szerk.: Mikó Zsuzsanna–Szegedy-Kloska Tamás–Tamáska Máté. Budapest-Szentendre, 2023. 163–187. p. https://szakkönyvtar.natarch.hu/A%201%C3%Agtez%C5%91%20szocializmus%20%C3%Agletvir%C3%A1gai_MNL_OL.pdf

161 VPI Kovács Aladár levele az Egyházmegyei Hatóságnak, 5/1968.

Összegzés és kitekintés a vépi plébánia életére

Vép város, majd nagyközség életében mindig fontos szerepet játszott a vallás. Ez valószínűleg a település életében is jelentős Erdődy grófi családnak is köszönhető, amely egyben a templom kegyúri szerepét is betöltötte. A famíliát terhelik a templom, valamint a plébániaház és melléképületeinek építési és helyreállítási költségei – jegyezték fel az Erdődy-birtok felosztásakor püspöki rendeletre összeírt, a családot terhelő kötelezettségek között 1945 májusában.¹⁶² Az Erdődyek ennek a „feladatuknak” az évszázadok során mindvégig eleget is tettek.

Ugyanakkor a lakosságot is nagyfokú vallásosság jellemezte. Legjobb példái ennek a templom felújításai során nyújtott fizikai és anyagi támogatások, vagy a városzerte ma is álló – külön feldolgozást érdemlő – keresztek, szobrok. A templom legutóbbi renoválásakor is az előkészítő munka során a vépi hívek jó része ragadott szerszámot, áldozatkész felajánlásaikkal járultak hozzá a szépüléshez.

A vépi középkori templom a település meghatározó épülete volt, amelyet a mezőváros pecsétjén is megőrkítettek a 18. század végén. Az 1990-es évek elején az új községi címerek tervezésekor nem véletlenül került elő a templom motívuma. A vépi címert (is) tervező Feiszt György javaslatában a címer színeire vonatkozóan Vép történetében jelentős szerepet betöltő Erdődy család címerszíneire nyúlt: a pajzs színe kék, míg a címerkép aranszínű lett.¹⁶³ Így a mai kisváros címerképe méltó tanúja a múltnak és a hagyománynak.

162 VPI Óra Gyula levele a megyéspüspökhöz, 70/1945.

163 MNL.VaVL.XV.28. Községi címerek dokumentációi, Vép.

A vépi Urunk Színeváltozása plébánia-templom 2024. évben több évfordulóját is ünnepli: 290 éve vette fel új titulását, amelyről 190 éve az ünnepnapot követő vasárnap emlékeznek meg. Valószínűleg 250 éve alakult ki a mai templom külső képe,

amikor a korábbi kéttornyú templomot egytornyúvá alakították.

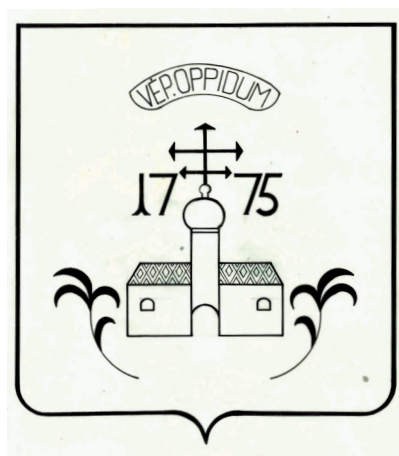
Remélhetőleg még sok ehhez hasonló évfordulót tarthat meg templomunk. A vépi hívek minden bizonnyal támogatni fogják ebben.

A vépi Urunk Színeváltozása plébániatemplom napjainkban (a szerző felvétele, 2021)

A vépi kéttornyú templom pecsétlenyomata
(MNL VaVL XV.28. Községi címerek
dokumentációi, Vép)

A vépi 1775. évi pecsétlenyomat vázlatos
rajza (MNL VaVL XV.28. Községi címerek
dokumentációi, Vép)

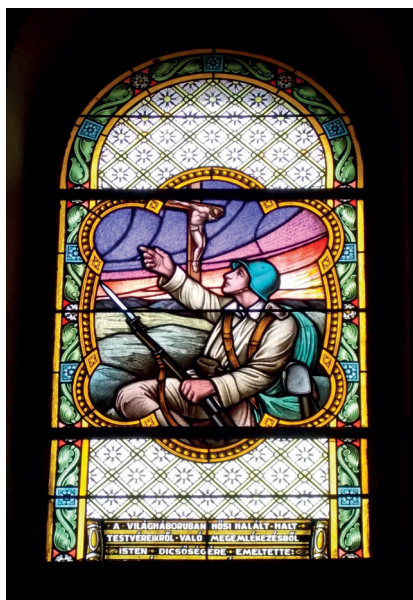
*Jézus Szíve-szobor
(a szerző felvétele, 2019)*

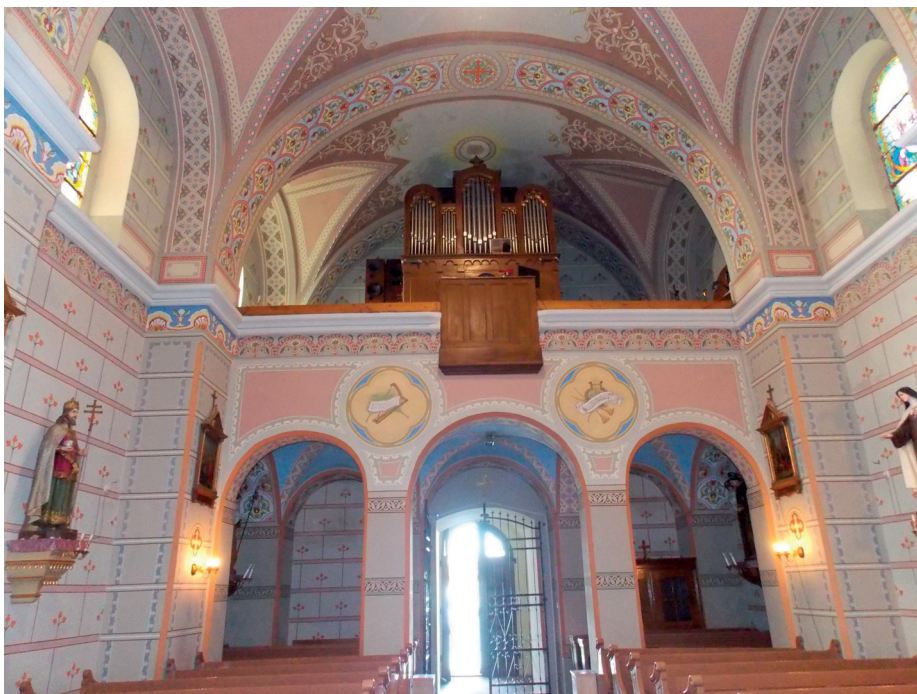
*A májusi Mária-szobor
(a szerző felvétele, 2019)*

A vépi hajadonok által emelt ólomüveg ablak (a szerző felvétele, 2019)

A vépi legények által emelt ólomüveg ablak (a szerző felvétele, 2019)

A templombelső az orgonával (a szerző felvétele, 2019)

A templombelső a főoltárral 1975 előtt (Kovács Istvánné tulajdona)